

Jeanke Verbruggen - Griffier Eindhoven

“Samenwerking mogelijk maken”

Jeanke Verbruggen is griffier van de gemeenteraad van Eindhoven. De vijfde stad van Nederland. Dat is ze sinds december 2017. Daarvoor was ze bijna 9 jaar raadsadviseur en plaatsvervangend griffier. “Dit werk sluit heel nauw aan bij mijn interesses. Ik houd van de stad, woon zelf ook in Eindhoven. Daardoor voel ik me maximaal betrokken.”

Auteur: Rob Bosveld

Over de voorwaarde voor dit interview is Jeanke heel duidelijk: “Een interview is prima, maar niet mijn hele doopceel lichten alsjeblieft.” Jeanke twittert niet en heeft geen Facebookaccount. Op LinkedIn heeft ze een groot netwerk, maar actief posten doet ze niet. Met een glimlach: “Ik houd werk en privé graag gescheiden.”

Als kind was ik al mateloos geïnteresseerd in hoe de overheid werkte

Dat ze haar privéleven liever buiten beschouwing laat, wil niet zeggen dat ze geen mens van verbinding is.

Integendeel zelfs. Jeanke heeft warme belangstelling voor mensen. Ze zoekt naar overeenkomst, liever dan naar verschillen.

Het mogelijk maken van samenwerking en dus het bouwen van bruggen, harmonieert niet met het maken van scherpe keuzes. Misschien daarom dat de dilemma's waar ik het interview mee begin, niet helemaal goed vallen.

Haar ogen draaien als ik haar vraag te kiezen tussen 'een sterke raad met een zwak college' en 'een zwakke raad met een sterk college'. “Dat is een heel ráár dilemma. Het bestaat niet. Het is een samenspel je vormt sámen het gemeentebestuur!”

Waargebeurd

Het thema samenwerken is een rode draad in ons gesprek. Haar verblijf in Zuid-Afrika, niet lang na de val van de apartheid, heeft daar een belangrijke rol in gespeeld.

“Als kind was ik al mateloos geïnteresseerd in geschiedenis en in hoe de overheid werkte. Dus las ik boeken met waargebeurde verhalen, geromantiseerd misschien, maar geen fictie! Daar had ik niet veel mee. Over de Tweede Wereldoorlog bijvoorbeeld of de Korea-oorlog. Omdat ik het niet zag zitten om leraar te worden, viel geschiedenis af toen ik mijn studierichting moest bepalen. Het werd juridische bestuurswetenschappen in Tilburg, nu heet dat bestuurskunde. In Tilburg werd ik student-assistent bij [Pieter Tops](#).” (Bekend van zijn studie naar vermenging tussen onder- en bovenwereld. RB).

Dankzij een vriendschapsband tussen de universiteit van Tilburg en de universiteit Witwatersrand in Johannesburg, kon Jeanke als deel van een uitwisselingsprogramma een onderzoek doen naar

Wat me voor altijd bij blijft is de herdenking van het Sharpville-bloedbad

de bestuurlijke schaalvergroting in Zuid-Afrika.

“De Apartheid was toen pas een paar jaar afgeschaft en men was op zoek naar een andere inrichting van het bestuur. Door samenvoegingen van blanke steden, zwarte townships en wijken met kleurlingen, kreeg je nieuwe steden. De gemeente waar wij ons onderzoek

deden had drie miljoen inwoners en twee metropolitan-councils. Wij – ik was daar met twee andere studenten – deden onderzoek naar de vraag wat succes- en faalfactoren waren voor het bestuur van deze nieuwe steden. Heel boeiend!”

Aan elke hand een man

“Wat me voor altijd bij blijft is de herdenking van het Sharpville-bloedbad. In 1960 schoot de politie bijna 70 zwarte anti-apartheid demonstranten dood. De gebeurtenis luidde een periode van enorme verharding in van de verhoudingen in Zuid-Afrika. De township

De volgende dag stond in de krant een foto van mijn collega en ik dansend in de menigte

Sharpville vormt een gedeelte van de stad waar wij ons onderzoek deden. Een gekleurde vriend nam ons mee naar de herdenking die werd gehouden in het voetbalstadion. Echt zo’n ANC-bijeenkomst zoals je ze kent van het nieuws. Een enorme mensenmassa, veel muziek, dansende mensen, vrouwen in bonte gewaden en wij. Wij waren de enige drie blanken in het hele stadion. De sfeer was heel aanstekelijk dus wij dansten mee. Aan elke hand hadden we een zwarte man. En aan onze armen hingen de kinderen. Ze tikten elkaar af, want ze wilden allemaal met ons dansen.

Na afloop van de herdenking werden we uitgenodigd voor een braai bij de ANC-voorman thuis in Sharpville. Het

kennen van blanke Europeanen gaf namelijk status. Daar was de hele top van het ANC bij elkaar, in een kast van een villa met een groot hek eromheen.

Midden in de sloppenwijk. En de kinderen die met ons hadden gedanst, stonden buiten en hingen met hun armen door de hekken om te vragen of ze ook wat te eten konden krijgen. Dat was zo surrealistisch...

De volgende dag sloeg ik de krant open en daar stond een grote foto van mijn collega en ik, dansend in de menigte. Wij waren nieuws!"

Veilig over straat

"Ik heb er een half jaar gewoond, maar was eerlijk gezegd ook weer blij dat ik naar huis kon. Veiligheid was toch wel een zorg. Overdag was het geen

Ik was blij dat ik weer gewoon 's avonds op de fiets naar de stad kon

probleem. We lunchten vaak in het park voor het gemeentehuis. Dan trokken we ook wel bekijks. Regelmatig stond er een flinke groep zwarte mensen om ons heen, als we dan uitlegden dat we stage liepen en 'gewoon ons broodje kwamen opeten', was het prima.

Maar 's avonds kon je als vrouw niet veilig over straat. Daarom was ik blij dat ik terug in Nederland weer gewoon 's avonds op de fiets naar de stad kon."

Vechten tegen de bierkaai

"Wat ik heb meegenomen is het besef hoe sterk elke groep mensen vanuit zijn

eigen perspectief naar de wereld kijkt, hoe eenzijdig vaak. Wij konden daar in Zuid-Afrika waar je blanken, zwarten en kleurlingen hebt, als een soort neutrale

Maar als ik ergens voor ga, dan gá ik er ook echt voor

partij bij iedereen binnen kijken. We konden met iedereen in gesprek. Dat besef heeft mij gevormd. Die neutrale middenpositie past bij me en is daarna ook steeds teruggekomen in mijn werk. Zowel als projectleider als later in mijn rol als griffier.

Ik denk dat ik daar ook best goed in ben. Om met meerdere mensen, groepen mensen iets voor elkaar te krijgen. Terug in Nederland heb ik lange tijd als projectleider gewerkt in de Samenwerking Regio Eindhoven. Ik trok het project 'Laat je niet flessen'. Een vooruitstrevend project voor die tijd, om alcoholmisbruik onder de 16 terug te dringen. De boodschap 'geen Alcohol onder de 16' was vernieuwend, maar het was ook 'vechten tegen de bierkaai' om een bijpassende termen te

Het is me gelukt om al die 21 gemeenten uit de samenwerking mee te krijgen in dat project

gebruiken. Maar als ik ergens voor ga, dan gá ik er ook echt voor. Dus het is me gelukt om al die 21 gemeenten uit de samenwerking mee te krijgen in dat project. Het mooie is dat het nog steeds loopt."

Samenwerking mogelijk maken

Jeanke heeft zelf geen agenda van maatschappelijke thema's waar ze op wil scoren. Wat haar vooral inspireert is het tot stand brengen van samenwerking tussen groepen mensen. Van weerstand schrikt ze niet. Ze vindt het juist een uitdaging om mensen die ogenschijnlijk niet mee willen doen, toch te betrekken.

Dan blijkt vaak dat de vraag 'waarom wil je niet meedoen' helemaal nog nooit gesteld is

"Soms heb je mensen die echt niets willen, maar meestal blijkt dat mensen uiteindelijk best iets willen. Het vinden van wat mensen echt drijft zodat ze toch gaan bijdragen, dat vind ik uitdagend.

Hoe je dat doet? Dat is eigenlijk heel simpel: gewoon door het te vragen. Open en eerlijk zijn tegen mensen helpt heel erg. Dan blijkt vaak dat de vraag 'waarom wil je niet meedoen' helemaal nog nooit gesteld is."

Wat wél kan

Ook al heeft Jeanke – met relatief gemak – ook haar meesterstitel gehaald, ze voelt zich meer bestuurskundige dan jurist. "Juristen kijken naar wat wel of niet kan op basis van wetteksten. Bestuurskundigen kijken veel meer naar de context, de omgeving bij de besluiten die ze nemen. Ik ben geen 'hardlijnige' jurist, maar zoek de verbinding. Waar juristen vooral kijken naar waarom iets níet kan, kijk ik graag naar wat wél kan."

Waar juristen kijken naar waarom iets níet kan, kijk ik graag naar wat wél kan

Integrale besluitvorming

Jeanke is sinds december 2017 griffier in Eindhoven. Niet lang na haar aantreden is ze een project in gegaan om het bestaande raadsinformatie-systeem te vervangen door een integrale digitale ondersteuning voor besluitvorming (Parlaeus). Helemaal in lijn met wie Jeanke is, zoekt ze hierin nadrukkelijk de samenwerking.

De voordelen moeten zowel de raad als het college ten goede komen. De raad wil in staat zijn om moties beter te volgen en om een lange termijn agenda te ontwikkelen. Voor het college en de ambtelijke ondersteuning staan vooral efficiencywinst voorop. Niet meer slepen met papier, geen verwarring meer rond versies van stukken.

We vormen als raad en als college één bestuur. Samen besturen we de stad

"Daarmee zijn we terug bij het begin van dit gesprek", constateert Jeanke. "We vormen als raad en als college één bestuur. Samen besturen we de stad. Met verschillende rollen en verantwoordelijkheden, zeker! Maar met elkaar moeten we de voorwaarden creëren om de stad zo goed mogelijk te leiden. Daar kan dit systeem hopelijk aan bijdragen."

Dilemma's

Aan het begin van het interview leg ik Jeanke een aantal dilemma's voor. Lees hier welke keuzes ze maakt.

1 - *Maak een keuze uit: 'Een sterk Presidium met een zwakke griffier' of 'een sterke griffier met zwak presidium.'*

Jeanke: "Voor de stad is het beter als het presidium sterk is. Maar het is een wisselwerking. Je moet als griffier werken aan het versterken van het presidium. Daar moet je een pro-actieve rol in spelen."

2 - *Maak een keuze uit: 'Meer macht dan invloed' of 'Meer gezag dan macht'...*

Jeanke: "Ik geloof dat je met gezag veel meer voor elkaar krijgt dan met macht. Hoewel je natuurlijk soms wel in staat moet zijn om besluiten te nemen. Daar geeft de wet je als griffier ook de ruimte voor.

Ik hoor wel regelmatig van collega griffiers dat ze zich te kort gedaan voelen, dat hun pay-grade ten opzichte van de gemeentesecretaris te laag is. Bij veel kleinere gemeentes begrijp ik dat ook wel. Tegelijk heeft een gemeentesecretaris in een gemeente als de onze 2.000 personeelsleden te leiden. Ik heb er hier

Maak een keuze uit: 'Meer macht dan invloed' of 'Meer gezag dan macht'...

zeven. Dat is dus niet hetzelfde. Natuurlijk zit je in een politiek krachtenveld en ja, de rol van de griffier wordt soms onderschat. Ik zie soms personeelsadvertenties voorbijkomen voor een griffier voor 24 of 32 uur, dan denk ik dat sommige raden zichzelf echt heel erg tekortdoen. Als je jezelf serieus neemt

dan zorg je voor een volwassen professional, en daar hoort een goede beloning bij. Maar met mensen die menen dat de griffier hetzelfde zou moeten verdienen als de gemeentesecretaris, ben ik het gewoon niet eens.

3 - *Een griffier is vooral: een dobermannpincher, een herdershond of een golden retriever.*

Jeanke: "Dan kies ik voor herdershond. Dat is toch het type dat de kudde bij elkaar probeert te houden. Als je te veel een vechter bent, zoals Dobermanns, dan lig je snel buiten. En golden retrievers maken wel veel vrienden, maar hebben onvoldoende profiel."

Een griffier is vooral: een dobermannpincher, een herdershond of een golden retriever

4 - *Over 10 jaar is de raad: Overbodig, Oppermachtig, Onzichtbaar?*

Jeanke: "Overbodig geloof ik niet, dan zou je het hele democratische bestel op zijn kop moeten zetten. Oppermachtig geloof ik ook niet, want de stem van het volk maakt dat onmogelijk. Blijft over 'onzichtbaar'. Dat is wel de trend van het moment. Je ziet dat er steeds meer in allerlei netwerken in de stad wordt geregeld. Ook de participatieve democratie wordt sterker. Daardoor krijgt de raad een andere rol."

Moet de raad zich verzetten tegen die ontwikkeling?

"Vooropgesteld: Natuurlijk gaat er wel eens wat mis, maar er is naar mijn idee geen systeem in de wereld dat beter

werkt dan de representatieve democratie. Tegelijk vind ik wel dat je moet kijken hoe je het kunt moderniseren en vernieuwen. Als je dat voor elkaar krijgt, hoef je je niet te verzetten als een raad wat minder macht zou krijgen. Het gaat om het samenspel.”

Wat moet er dan veranderen?

“Ik denk dat de raad nog meer dan nu de samenleving in moet en dat de volksvertegenwoordigende rol steeds groter zal worden. Maar dat vinden raadsleden ook

Ik hoor van collega's dat ze moeten sjoeren om de raad buitenshuis te krijgen, bij ons is het eerder het tegenovergestelde

leuk. Ze zitten niet allemaal in de raad om het college te controleren. Ze willen dingen bereiken in de stad. Die beweging mag nog sterker. Tegelijk vind ik dat wij dat hier in Eindhoven al goed oppakken. Wij hebben hier om de drie weken wat wij noemen de 'A-avonden'. Dat zijn de

avonden waarin werkbezoeken plaatsvinden waarin de rondetafelgesprekken plaatsvinden waar ze de stad ingaan als raad op een zeer intensieve manier.

Ik hoor wel eens van collega's in het land dat ze moeten sjoeren om de raad buitenshuis te krijgen, nou bij ons is het eerder het tegenovergestelde.

Het is alleen wel nodig om daar goede afspraken over te maken om teleurstellingen achteraf te voorkomen. Het ambtelijke apparaat pakt natuurlijk ook heel veel samen op met inwoners of bedrijven. Dan wil het nog wel eens gebeuren dat de raad vergeten wordt. Dat leidt tot frustratie. Je moet dus goede afspraken maken over 'waar gaat de raad nu wel en niet over'. Daar speelt ook de politieke visie op de gewenste mate van betrokkenheid van de overheid een rol. ■